

Цетиње, 10. октобра.

Ако је аустро-угарска диплома-тија у питањима, која је анексијом Босне и Херцеговине избацила на површину, дошљедна у истој мјери у којој је њена штампа, онда се без сумње интимна Европа послје заморног рада око припремања кон-ференције разгаљује једном ријет-ком и оригиналном психопатичком појавом. Ријетком, јер ријетко кад така појава обухваћа цијелу једну царевину, а оригиналном и психо-патичком — јер ово што та штампа данас производи превазилази у не-логичним стрмоглавостима све што је досад у томе погледу писано и го-ворено на свијету. То чак постаје и тежак проблем за психијатра.

Аустро-Угарска банула је пред Европу једном тешком повредом једнога међународног уговора, а њена штампа говори о поштовању тога уговора. А говори — кад се тиче интереса других држава и на-рода!

Чином једним колико дрским, то-лико и изазивачким кида правне везе, које су је везивале за европске велике силе, а њена штампа тражи у тим везама санкцију отимачког дјела својих влада.

Насилним присвајањем туђих зе-маља и народа довела је европски мир до оштрице мача, а бједи Ср-бију и Црну Гору да хоће да на-руше мир.

Један насилни акт, који још није стекао санкцију великих сила, зове својим правом, а право оних које је заробила и опљачкала игнорише и пријети гвозденом песницом ако га ко наруши.

Право Турске, Србије, Црне Го-ре и српскога народа трију вјера у Босни и Херцеговини не постоји, а постоји право онога, који их је на спавању опљачкао.

Позива се на депутације и поз-драве из окупираних провинција, а глас народа угушује жандарским песницама.

Говори о вољи народа Босне и Херцеговине, а бјежи од плебисци-та као печастави од крста часнога.

Досељеници: Нијемци, и разни трговци ликују, чиновници их пот-помажу, а штампа бечка и пеш-танска износи то као да ликује вас народ.

А народ ћути, или кука по там-ницама. Протесте његове разносе оловом из пушака.

У договору с Бугарском разора-ва Турску, а овамо приповиједа како је то учињено у њеном рође-ном интересу.

Окупацијом и анексијом Босне и Херцеговине чини Турској вели-ку услугу, јер је „ослобођава вели-ке брџе“, а кад је ријеч да је на исти начин и други ослободе бри-га које има око других провинција, онда је то повреда интегритета, не-правда и отимачина.

Нијемац и Мађар, туђа кост туђа крв народу у Босни и Хер-цеговини, имају право на ове зем-ље, а нема народ, чије су оне хи-љадугодишња постојбина.

Користити се, у друштву с Бу-гарском, једним пријелазним стањем у турској империји и лишити је њених земаља и права, то је доказ аустро-угарског искреног пријатељ-ства и њен посланик у Цариграду уби се доказивајући, да Турској, баш у овоме времену, нико није већи пријатељ од Аустро-Угарске.

Док постоји протокол, потписан од аустро-угарских делегата на Берл. Конгресу, по гласу којег је оку-пација привремена, а Султаново су-веренство зајемчено, донде њена штампа тврди да је још на Берл. Конгресу у души њених државника ријешено било, да се Босна и Хер-говина имају стално присвојити. Па и то зове пријатељством и искре-ношћу.

И док с таквом искреношћу и таким пријатељством излази пред Турску, донде пружа прст на Ср-бију и Црну Гору као да су оне једини непријатељи њени, који иду на то да јој отму Новопазарски Санџак.

Пријеваром, што свједочи гаже-ње међународног уговора и игно-рисање потписаног протокола, до-лази да посједне двије провинције, а у трећој да држи своје гарнизоне, а послје рачуна као да чини жртву кад двије провинције насилно анектира, а трећу — поклања. Ве-ликодушно враћа Турској што је турско и било, и то је сад компенза-ција за Босну и Херцеговину.

Пита се: Какво право имају Ср-бија и Црна Гора на накнаду, а бјега од питања: С каквим правом отима она туђе земље и народе?

Намеће се да зајемчи Турској посјед Новопазарског Санџака од Србије и Црне Горе, а у ствари том Санџаку у будућности неће ни од кога већа опасност пријетити од саме те Аустро-Угарске. Не да га Србији и Црној и Гори да би тај залагај резервисала за себе. Па и то зове искреношћу и пријатељ-ством.

Из Берлинскога Трактата црпе право на окупацију, а цијена тај Трактат да би из окупације извела право на анексију.

Гази један уговор, који су за-кључиле силе међу собом и с њоме, а послје говори да ту силе потпис-нице немају никакна посла, и да се Аустро-Угарска има споразумјети само са Турском.

Док код тих сила ради и нога-ма и рукама да јој постану јатаци и саучесници у злочиначком дјелу, донде у Цариграду дува из свих мјехова да би с Турском постигла сепаратан споразум, па да с тим споразумом подвали силама и учини њихову интервенцију бесиред-исном.

Зар још да ређамо? Ко би изре-ђа освје оне неистине подвале, про-тиврјечности и подмуклости аустро-угарске штампе, које она у овај мах из себе извргава? То сила као лаву! И ако је така и аустро-угарска дипломација, онда то ваља забиље-жити као уникум политичког нева-љалства. На нас је да та неваљалства откривамо, да их један другом саоп-штавамо и да се од њих не дамо преластити.

Кошут

Али не Лајош, него Ференц, да-нашњи министар трговине у Угар-ској.

Пред свијетлом успоменом њего-вога оца, Лајоша Кошута, скидамо капу. То је био човјек свијетлога ума и узвишених идеала. То је био чо-вјек, који је умно да разумије ин-тересе своје уже отаџбине и брзо да поправља гријехе које је имао у назорима о српском народу. Он је дошао најзад до убјеђења да је будућност Угарске у тијесној зајед-ници са јужним Словенима, нарочито са српским народом. Ма ко-лико да је у први мах према томе народу гријешно, тај га је народ притиснуо као госта на своје груди и заштитио га од гоњења оних, којима данас његов син Ференц тако предано служи.

Кад би душа Лајошова макар и за само један тренутак извирила из гроба и погледала шта му син да-нас ради, морао би завапити од бола и рећи: ти нијеси мој син! Ти љубиш руку онога који ме је гонио и због кога смо ја и твоја мати у туђем свијету горке дане бројали. Зар се тако лако то заборавља? Зар се свијетла успомена на роди-теље продаје за једно штуро бла-гонољење мојих упропастиоца?

А Ференц их је у сласт продао. Добио је чанак сочива и теслимао их је. Он данас не води мађарску, већ аустриску политику, као да је њен намјесник у Будимпешти.

Као што Баћањи кличе ономе краљу, који је потписао смртну пре-суду његовом оцу, тако Ференц Ко-шут служи ономе, који је његовог оца гонио до самог гроба.

Лијеп наук за политички морал, који данас влада у врховима не-кијех мађарских државника и по-литичара!

Не узимамо на се улогу лијечника, који болести покољења и времена хоће да лијечи, али не можемо да пропустимо а да бар не изнесемо пред свијет један од узрока, зашто Нијемци у Аустро-Угарској владају, а сви други народи мање више ро-бују. За господство продају Ни-јемцима будућност и битне интересе свога народа. То не чине само Ма-ђари у Аустро-Угарској, већ и пр-ваши других потчињених народно-сти, али о њима није овдје ријеч.

Није ни о Мађарима говор, јер о њима као о народу немамо шта друго већ добро рећи. Није ни о укупној мађарској интелигенцији ри-јеч, јер и она врије на њемачкој ватри без лонца. Ријеч је о Ференцу Кошуту, коме је у помоћ притекао и министар председник Векерле. Одбијамо одмах од себе да о и њему говоримо као о човјеку

свијетскога гласа, или макар као о чо-вјеку који у својој отаџбини и ме-ђу нама јужним Словенима пред-ставља некакав умни lumen. То не! О њему говоримо овдје само зато што је допустио себи да у клубу странке независности у Будимпешти прича о велико-српској пропаган-ди онако, како исправан човјек не говори.

Говорио је као бечки човјек, а у клубу независности јамачно за то, да би независност мађарску па и саму странку изложио подсмјеху. Јер куд се то слаже: независност и служба Бечу!

И говорио је неистину. Гдје на-род од народа не дијели никакав кинески зид, ту се духови прели-вају из једне државе у другу по сили саме своје природе. Пагните два пуна суда један према другом, и њи-хове ће се садржине мијешати. Ко-лико то мора бити код народа који је један, а посриједи кога је пову-чена политичка граница, која њи-ховом саобраћају не смета. Шта више тај се саобраћај и жели, јер гдје је било држава, које су изме-ђу себе повукле једну мртву зону, коју нико не смије пријећи? Ту би стала не само трговина дотичних држава, него би се и сама Европа предвојила на двоје.

Политичке границе данас не зна-че прекид саобраћаја, трговине, мјешавине и обмјене мисли и осје-ћаја. Ми нијесмо криви што преко границе у Аустро-Угарској живи српски народ, те се Срби одовуд и одонуд састају и у мислима изјед-начују. Ми не можемо криви бити што то Српство ван граница воли Србију и Црну Гору, и што народ овијех двију српских држава воли Србе који су под Аустро-Угарском. То не зависи од нас; то је собом донијела људска природа. Ако по-литички алхемисти у Бечу и Будим-пешти имају какву формулу да ову љубав ишчупају из српских груди, нека је слободно чупају. Али нико нема права да оно, што је дошло по сили неопходности из саме људ-ске природе, да љубав народну, ко-ја везује његове поцјепане дијелове, огласи као великосрпску пропаган-ду. То је неистина, то је потвора, то је оно што је учинио неславни Ференц Кошут, а послје њега Ве-керле. Они су с тим потрчали да учине услугу Бечу.

Ако је љубав једнога дијела срп-ског народа према другоме вели-косрпска пропаганда, онда, то от-ворено исповиједамо, ту пропаганду нико неће моћи угушити. Таква ће пропаганда постојати докле год траје српскога народа. Изговарати се пак, да је то узрок што је из-речена анексија, чиста је лудост. Анексија на тој љубави ништа из-мијенити неће, мањ што ће је по-јачати. А ако усвојимо да је она великосрпска пропаганда, како то рече Ференц Кошут, онда ће и та пропаганда трајати. Ништа ту неће бити друкчије но што је било. Ми нећемо закраћивати своју љубав браћи у Босни, Херцеговини, Ба-новини и Мађарској, а они неће за-краћивати своје љубави нама. Љу-бав нас је већ давно ујединила и ту нас ни једна сила на свијету не-ће моћи раздвојити.

Али зашто се аустриски и ма-ђарски државници и политичари не окрену на коју другу страну своје

Књагиње Милице да је замоле за покровитељство. Њено Краљ. Височанство Књагиња Престолонашљедница најљубазније је примила депутацију госпођа и на поздрав њихов одговорила им овако:

Ја се драговољно примам да будем сестра као што сте и ви све, да заједно указујемо помоћ и његу нашим мужевима и нашој браћи. Али, покровитељство не припада мени, но Њеноме Краљ. Височанству Књагињи Милени, мојој драгој мајци, која је у тежим данима но данашњим указивала сваку помоћ рањеним јунацима Црне Горе. Саопштићу Књагињи, мојој мајци, ваше жеље и вашу оданост.

Енглески посланик. На Цетиње је синоћ приспио нови дипломатски представник Велике Британије. Он долази у времену, кад се Црна Гора налази у највећем узбуђењу због неправде, коју чине њој и српскоме народу. Енглеска је увијек симпатисала Црној Гори, која никад неће заборавити моћни глас Гледстонов у корист потиштенних народа на Балкану. Енглеска и данас устаје у одбрану правде, и зато у доласку њенога представника на Цетиње у овим тешким данима сваки Црногорац налази поткрепљења.

Нека нам је добро дошао представник велике, моћне и просвјетлене британске империје!

Отпутовао у Рим. Предсједник министарства и заст. министра иностраних дјела г. Л. Томановић отпутовао је јуче у изванредној мисији у Рим. Г. министар предсједник отпутовао је преко нашега Бара, откуд ће на пароброду до талијанскога Барија и отуда у Рим. Са г. министром предсједником отпутовао је у Рим и г. Јово Поповић, начелник пошта, који ће послије из Рима продужити пут у Париз, такође у изванредној мисији.

Заступа у дужности. Док буде на одсуству у иностранству предсједник министарства г. д-р Л. Томановић, у дужности заст. министра иностр. дјела и министра правде заступаће га г. Јован Пламенац, министар просвјете и црквених послова.

Забуна. Неки бечки листови веле, да су се власти у Загребу случајно забуниле, кад су задржале г. бригадира Јанка од пута. Да видимо, каква је та „забуна“. Веле да је загребачка полиција била извјештена да брзим возом из Фијуме путују у Загреб „три сумњива лица“. Због тога је полиција зауставила на станици у Загребу управу г. бригадира Јанка и држала га тамо интерниранога пуних седам часова, па га је пустила тек онда, пошто је на протест бригадиров Еренталу од овога дошла наредба да се пусти! Полиција аустриска још у Котору морала је знати, куда путује г. бригадир Јанко, и не може се претпоставити, да она није о његовоме путу извјештавала сва важнија мјеста, кроз која је имао проћи. Ако се је „случајно забунила“, како то да тако дуго вријеме задржи г. бригадира на станици у Загребу, кад се зна да тамо воз стоји више од пола часа, за које се вријеме лако могла увјерити да г. бригадир није сумњива личност, брзо загледавши у његов пасош и у пропустницу, коју је добио од овдашњег аустроугарскога посланства? Па кад се случајно забунила у Загребу, што је допустила и полицији у Земуну да и она буде тако несрећна? Зар није загребачка полиција могла извјештати земунску, да ће кроз Земун проћи такво и такво лице? Загреб и Земун спојени су чак и телефоном!

Није то била забуна, већ хотимичношканирање и вријеђање изасланика једне државе. Да је тако, најбоље се види из чињенице, што је полиција земунска притворила слугу г. бригадира Јанка и није му допустила да с њиме пријеђе у Биоград.

Да се тако што догодило каквоме аустрискоме великодостојнику кад путује кроз Црну Гору, вољели би знати шта би тада о нама писали бечки листови.

Црногорски Црвени Крст. Организована је нова управа Друштва Црногорскога Црвенога Крста. Предсједник је Друштва Његово Високопреосвештенство Митрополит Господин Митрофан, секретар г. д-р Станко Матановић, а чланови су управе г. г. Д-р Перазив, д-р Огњеновић, Ж. Драговић, протођакон Ф. Радичевић, Ф. Јерговић и Урош Марић.

Управа друштвена упутила је данас проглас за скупљање прилога, а по свијема мјестима у унутрашњости изабрала је одборе и повјеренике.

Бригадир Јанко у Биограду. Како смо јавили у пошљедњем броју нашега листа, г. бригадир Јанко Вукотић ипак је здрав и жив приспио у Биоград. Здрав и жив зато, што је послије онога инсульта, који су на њега у Загребу учиниле аустро-угарске власти, било очекивати, да до Биограда неће баш тако лако доспјети. У Биограду се сазнало за непријатности, којима је г. бригадир Јанко био изложен на своме путу за Србију. Чим се рашчуо глас о томе, у пријестоници српској настало је велико огорчење, коме је народ дао израза у поновним демонстрацијама против Аустро-Угарске. Универзитетска омладина и грађанство чинили су овације пред хотелом, гдје је одсио г. бригадир Јанко. Манифестације су се поновиле сјутра дан у још већој мјери. Секретар универзитета Дачић поздравио је г. бригадира одушевљеним говором, на коме му је г. бригадир захвалио. Г. бригадир Јанко конферисао је у Биограду са вођама политичких странака, угледнијим политичарима и са шефом генералштаба. Посјетио је посланике енглескога, францускога, рускога и талијанскога. Краљ је дао у Двору сјајан ручак у част г. бригадира.

За Црвени Крст. Одбор цетињских госпођа, које су себи изабрале за предсједницу г-ђу Марицу г. војводе Пламенца, преко свога изасланика поднио је Његовоме Високопреосвештенству Господину Митрополиту овај писмени акт:

„Црни глас, да су двије српске покрајине, Босна и Херцеговина, истргнуте насилно из српскога загрљаја, учинио је дубок и тежак утисак на душу и срце женскога свијета у Црној Гори. Под теретом овога општега српског жада и бола за изгубљеним српским покрајинама, жене црногорске пријестонице Цетиња одржале су јуче заједнички збор и донијеле једногласну одлуку да се све овдје потписане стављају на расположење Црвеноме Крсту у Црној Гори, изјављујући, да неће поштедити ништа што би олакшало тегобе црногорским ратницима.

На Цетињу, 10. окт. 1908.

Предсједница
Милица Пламенац“

Уз акт је приложен списак 165 цетињских госпођа и госпођица, које се стављају на расположење Црногорскоме Црвеном Крсту.

Овај поступак цетињских дама за похвалу је и достојан је имена и гласа Црногорца.

Препоручен лист. Министарство просвјете препоручило је „Споменак“, лист за дјecu, који у Панчеву излази, свима школама и читаоницама. „Споменак“ је лијепо и добро уређиван лист, који би наша дјеца требала што више да читају.

Читуља. 30. септембра преселила се у вјечност Драгиња, супруга ком. Р. Меденице, а јединица шћер доброг и заслужног старине Крцуна Ђуканова Рамадановића. Покојница била је у сваком погледу примјерна и узорита. Покојница је предата матери земљи 1. окт. м-ца пред капелом у новом гробљу на Цетињу.

Лака јој била земља.

Најновији телеграми

(Од Бечкога Кор. Бироа)

Забрањен извоз

Беч, 9. октобра. Наредбом министра финансија забрањен је сваки извоз, па и транзитом, свију војничких артикала, муниције, оружја, материјала, запаљивих састојака, кола и свега што би могло послужити ратним сврхама у одређеном за Црну Гору и Србију.

Буџет за мрнарницу

Будимпешта, 9. октобра. У делегацијама послије кратке расправе усвојен је буџет за мрнарницу.

Српски буџет

Биоград, 9. октобра. Министар финансија поднио је Скупштини буџет за 1909. г., који је од 93 милиона динара. Скупштина је једногласно усвојила пројект односно ванредног кредита за војску од 16 милиона динара.

Аустриска извина

Будимпешта, 9. октобра. Аустро-Угарски посланик на Цетињу добио је наредбу да изјави Књазу Николи и црногорској влади живо жаљење због сметње учињене Вукотићу при путовању, која се има приписати непријатној погрјешци.

Аустриске делегације

Будимпешта, 10. октобра. Аустриске делегације усвојиле су буџет мрнарнице. Сви су говорници изјавили повјерење управи мрнарнице и нагласили да је потребно веће развиће исте.

У угарској делегацији при расправи војног буџета генерал Хофман одговарао је на питање односно вијести неких новина, да је Ерентал јуче у клубу самосталаца рекао, да би требало, пошто се још ситуација није разбистрила, појачати трупе на граници Србије и да не би било излишно такође из предострожности замијенити пукове, у којима су војници Срби са пуковима чисто мађарским. Хофман је у име владе изјавио да Ерентал то није говорио, јер је убјеђен да је сваки војник прожман својом дужношћу, јер да министар није у то убјеђен он не би ни могао даље остати на своме мјесту. Што се тиче питања о појачању трупа на граници Хофман може само толико изјавити да се министар војни споразумио с објаве владе да би се у случају потребе могле повећати трупе према постојећим законима, али пошто се до сад није указала потреба, то није ни било никаквог појачања трупа.

У делегацији аустриској позван Ерентал да објасни политички положај, изјави: па се влада занима са два важна преговора и то преговор с Турском односно Босне и напуштања санџака.

Што се тиче питања о конференцији, ми немамо ништа у начелу против исте, ако њен програм

буде унапријед утврђен и буде одговарао нашем мишљењу. Односни преговори воде се тек сад између велесила, а како су ти преговори сасвим интимни, то се треба држати извјесне резерве.

Односно бојкотовања аустро-угарских трговачких предмета у Турској представке нашег посланика у Цариграду имале су успјеха. Што се тиче Србије министар је увјерен да ће се узрујаност брзо стишати и да ће непријатељске манифестације насупрам нас престати. Посланик Форгач данас долази у Биоград и Ерентал се нада да ће његов утицај имати успјеха и да ће нам бити могуће и у будуће се држати као и до сад.

Буријан је изјавио да је најбољи доказ да је моменат за анексију вјешто изабран тај, што је иста извршена без икаквих изванредних мјера. Затим је похвалио држање народа које је било примјерно, и ако ново стање није произвело у свима класама једнаке осјећаје ипак је очевидно да је нови поредак не само примљен мирно него и с поуздањем од стране већег броја становништва.

Црногорски изасланик

Биоград, 10. октобра. Велика маса народа и јака чинила је бригадиру Вукотићу одушевљене овације, на што је бригадир Вукотић, одговарајући на говор професора Жике Дачића, захвалио на овацијама које се чине Црногорцима и изјавио да је Црна Гора данас здружена са Србијом у дужности да заједнички збришу опасност која пријети српском народу. Сваки онај, који би се усудио да поквари ту слогу биће на вјечита времена жигосан као издајница народа.

Бригадир Вукотић је посјетио данас посланике енглеског, француског, италијанског и руског. Синоћ је била у Двору гала вечера у част бригадира Вукотића, на којој су били краљ, престолонашљедник и чланови владе.

Пошљедњи телеграми

Беч, 11. октобра. Забрану извоза и транзита ратног материјала за Србију и Црну Гору, треба приписати жељи Аустрије да не буде заплетом на Балкану, а такође и потврђава њене мирољубиве наміјере.

Беч, 11. октобра. Из Цариграда се јавља да преговори између Аустрије и Турске нијесу неповољни, надати се да ће скоро успјети. Према скорашњим извјештајима изгледа да су се појавиле неке тешкоће са стране Турске, али ће се Аустрија и у будуће држати одлучно, мисли да ће се споразумјети са Турском. Споразум Аустро-Угарске са Турском не само да би могао повољно утицати на преговоре турско-бугарске него би и битно потпомогао замисао о конференцији, којој су све велесиле у начелу приступиле.

Биоград, 11. октобра. Влада је увела у снагу правилник о обавезним пасошима. На протест аустро-угарског посланика због напада на аустро-угарске трговине, влада српска је изјавила да ће се свима оштећеним дати накнаде према оцјени посланства.

Петроград, 11. октобра. Изванредни изасланик Црне Горе Миљунковић приспио је.

Славим крсно име. Свету Петку, 14. окт. м. в. унапријед сам захваћан за све посјете, које ми се учине. Стан улица Иван Бегова хотел „Мостар“.

Лазар Чобелић